Dnro 001/81/2020

H-MK/hk 11.3.2020

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen torstaina 12.03.2020 klo 12.15

HE 13/2020 vp / Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Työ kuntouttaa vain, jos siihen liitetään yksilöllisiä kuntoutustoimia

Akava lausuu hallituksen esityksestä kunnioittavasti seuraavaa.

Lausunnon pääkohdat:

- Akava tukee hallituksen esityksessä ehdotettuja muutoksia, jotka selkiyttävät kuntoutetun työtoiminnan palvelukokonaisuutta ja asiakkaan oikeuksia siihen. Keskeistä on, että sisällön tarkemmalla määrittelynä palvelun luonne nimenomaan sosiaalipalveluna vahvistuu. Tämä tuo mukanaan myös sen, että palvelun laatuun kohdistuu selkeämpiä odotuksia, joiden toteutumista pitää seurata.
- Työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa ja palvelujen toteuttamisessa on hyödynnettävä tarpeen mukaista, moniammatillista osaamista.
- Akava muistuttaa, että osaamisen kehittäminen on tärkeä osa työ- ja toimintakyvyn kokonaisuutta.

Hallituksen esityksen laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta tarkoituksena on tarkentaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä ja tuottamista koskevaa sääntelyä.

Hallituksen esityksessä esitetään kuntouttavan työtoiminnan määrittelyyn ja sisältöön tarkennuksia, joiden tarkoituksena on selkiyttää, millaisesta palvelukokonaisuudesta on kyse ja millaiseen palveluun asiakkaalla on oikeus. Esityksen perusteella asiakkaan aktivointisuunnitelmaan tai monialaiseen työllistymissuunnitelmaan on jatkossa määriteltävä hänen saamansa tuen ja ohjauksen sisältö. Perustelujen mukaan ”esitetyt tarkennukset velvoittavat kuntia huolehtimaan siitä, että toiminta on tavoitteellista ja että henkilöiden saamasta tuesta ja ohjauksesta huolehditaan”. Tavoite ja esitetty muutos ovat kannatettavia.

Sosiaalihuoltolaki edellyttää, että sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Nyt esitettävät muutokset vahvistavat kuntouttavan työtoiminnan roolia sosiaalipalveluna.

Rautatieläisenkatu 6 puh. 020 7489 400
00520 Helsinki www.akava.fi

Akava

Tuija Oivon ja Raija Kerättären raportissa Osatyökykyisten reitit työllisyyteen (STM raportteja 43/2018) todetaan, että työ sinänsä ei kuntouta ilman siihen liitettäviä yksilöllisiä, kuntouttavia toimia. Pitkään työttöminä olleiden – joille kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu – toimintakyvyn ongelmat ja kuntoutustarpeet ovatkin moninaisia ja sisältävät esimerkiksi ammatilliseen osaamiseen, oppimiseen, työkykyyn, työllistymishaluun ja työelämän sääntöjen ja vaatimusten omaksumisen liittyviä elementtejä (Oivo/Kerätär 2018). Oivon ja Kerättären raportti toteaa kuntouttavan työtoiminnan osalta seuraavaa:

”Kuntouttavan työtoiminnan jatkokehittämistyössä on tarpeellista korostaa prosessin tavoitteellisuutta, tarvelähtöisyyttä sekä yksilöllistä räätälöintiä. Kuntouttava työtoiminta on sovitettava yhteen henkilön tarvitsemien sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen sekä työvoima- ja koulutuspalvelujen kanssa. Kuntouttavan työtoiminnan yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi tulisi asettaa osaamisen ja erityisesti ammatillisen osaamisen hankkiminen, päivittäminen sekä kehittäminen. Toiminnan osuvuuden kannata keskeiseksi nousee henkilön työ- ja toimintakyvyn perusteellinen arviointi ennen kuntouttavan työtoiminnan tai muiden palveluiden toteuttamista.”

Edellisen perusteella Akava pitää hyvänä uutta lain 13 a §:ää, jossa tarkennetaan kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ja määritellään selkeästi, että kuntouttavan työtoiminnan palvelukokonaisuuteen tulee kuulua henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita, ja että kuntouttava työtoiminta on sovitettava yhteen muiden palvelujen ja työtoimien kanssa. Lakiin nyt esitettävät muutokset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia.

Kunnissa on hyvin erilaisia käytäntöjä kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisessa. On tärkeää, että lainsäätäjän tahtotila työkyvyn tuen palvelujen vahvistamisesta ja asiakkaan oikeus kuntouttavasta työtoiminnasta nimenomaan laadukkaana sosiaalipalveluna toteutuu käytännössä. Tämä pätee myös siihen, miten kuntouttavan työtoiminnan sisältö aktivointisuunnitelmassa ja monialaisessa suunnitelmassa rakennetaan ja kuka sen tekee. Olisikin tärkeää, että henkilön työ- ja toimintakyvyn arviointi toteutuisi aina koulutetun ammattihenkilön toimesta.

Kuntia pitää tukea eri tavoin toteuttamaan kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille työ- ja toimintakyvyn tuen tarpeen arviointi ja palveluun ohjaus koulutetun ammattilaisen tekemänä. Moniammatillisia tukipalveluja tulisi olla saatavilla tarpeen mukaisesti, jotta kuntouttava työtoiminta vahvistaisi monipuolisesti työkykyä ja valmiuksia niin elämänhallintaan kuin työntekoon. Asian käytännön toteutumista on syytä seurata.

Akava tukee myös sääntelyn tarkentamista (13 §) siltä osin, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalle henkilölle annettava tuki ja

ohjaus voitaisiin hankkia palvelua tuottavalta yritykseltä. Akava pitää tärkeänä myös sitä, että jatkossakin pysyisi selkeänä, että kuntouttava työtoiminta on palvelua, jossa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille. Asia käy nähdäksemme riittävän selvästi ilmi lakitekstistä sekä sen perusteluista.

Lisäksi Akava muistuttaa osaamisen kehittämisestä tärkeänä osana työ- ja toimintakykyä ja sen arviointia. Kiinteänä osana kaikkien työ- ja toimintakykyä koskevien palvelujen kehittämistä tulee huomioida ja eri tavoin kannustaa osaamisen ylläpitoon ja päivittämiseen.

Ystävällisin terveisin

Akava ry:n puolesta

Hanna-Maija Kause
johtava asiantuntija

Rautatieläisenkatu 6
00520 Helsinki
puh. 020 7489 400
www.akava.fi